

Αξιολόγηση μεταφράσεων ιταλικής – ελληνικής γλώσσας

Ενότητα 3: Σημειωτική ανάγνωση εικόνων του
κόσμου

Κασάπη Ελένη

Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σχέση σημειωτικής και μετάφρασης

- Για να αξιολογήσουμε μεταφραστικά αποτελέσματα πρέπει να μπορούμε να βλέπουμε επάνω σε ποιά πρωτότυπα και πρότυπα είναι φτιαγμένα (από πού παίρνουν ζωή).
- Για να είναι ορθή μία μετάφραση θα πρέπει να οικοδομείται πάνω στα νοήματα του πρωτότυπου. Η μετάφραση είναι ένα κομμάτι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη σημειωτική ανάγνωση του κόσμου. Είναι δηλαδή ένα κομμάτι άμεσα συνδεδεμένο με νοήματα.

Ερμηνεύσιμα σημεία και μετάφραση

- Τα νοήματα αντλούνται από ερμηνεύσιμα συστατικά του γλωσσικού και εξωγλωσσικού κόσμου των κειμένων.
- Αν σε ένα ιταλικό κείμενο υπάρχει ο όρος *Magnifico Rettore* (Μεγαλοπρεπής Πρύτανης), αναφέρεται σε πανεπιστήμιο και στον Πρύτανη. Για να αποδοθεί σωστά στην ελληνική, θα πρέπει ενδογλωσσικά στην ιταλική να αφαιρεθεί η λέξη *Magnifico* που σημαίνει «Μεγαλοπρεπής» και στα ελληνικά η ισοδυναμία να παγιωθεί με βάση τον όρο *Rettore*= (Πρύτανης).
- Πάντοτε στα κείμενα αλλά και στον εξωκειμενικό κόσμο υπάρχουν ερμηνεύσιμα σημεία που δίνουν εντολή τόσο ανάγνωσης όσο και μετάφρασης.

Σχέση πρωτότυπου και μετάφρασης

- Μία μετάφραση για να θεωρείται επιτυχημένη πρέπει να μας γεννάει τα ίδια συναισθήματα που μας γεννάει και το πρωτότυπο κείμενο.
 - Όταν μεταφράζουμε ένα τυποποιημένο κείμενο, π.χ. ένα πιστοποιητικό γέννησης, η μετάφραση του θα πρέπει να θυμίζει πιστοποιητικό γέννησης.
 - Όταν μεταφράζουμε χρεόγραφα, στον τραπεζίτη που τα διαβάζει θα πρέπει να του θυμίζουν χρεόγραφα.
 - Όταν ένας λογιστής διαβάζει ένα μεταφρασμένο λογιστικό φύλλο με επιτόκια/φορολογική δήλωση θα πρέπει να αισθάνεται όπως όταν ο ίδιος ετοιμάζει ένα λογιστικό φύλλο.

Μνήμες και συναισθήματα στη μετάφραση

- Ο μεταφραστής πριν μεταφράσει θα πρέπει να έχει κατά νου τη μνήμη όμοιων κειμένων.
 - Μία μετάφραση για να είναι σωστή θα πρέπει να θυμίζει όσα είδαμε και ακούσαμε έξω από το κείμενο αυτό, στην ίδια τη ζωή μας για το θέμα που μεταφράζουμε.
 - Κανένας μεταφραστής δεν έχει αποστασιοποιηθεί από τα συναισθήματα του. Τα συναισθήματα που προκαλούν τα πρωτότυπα κείμενα, επηρεάζουν τις λέξεις που θα επιλέξει ο μεταφραστής στο μετάφρασμα.

Σχέση συγγραφέα πρωτότυπου κειμένου και μεταφραστή

- Είναι απαραίτητη η καλή επαφή με το συγγραφέα. Η καλύτερη συνθήκη επαφής με τον συγγραφέα επιτυγχάνεται όταν αυτός βρίσκεται εν ζωή.
 - Με τον συγγραφέα εν ζωή, ο μεταφραστής μπορεί να μιλήσει, να ανταλλάξει αλληλογραφία για να του δοθούν εξηγήσεις και διευκρινίσεις χρήσιμες για την επίλυση μεταφραστικών δυσκολιών βάσει πρωτότυπου.
 - Όταν έχει αποβιώσει, ο συγγραφέας του πρωτότυπου, τότε πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στο ερμηνευτικό προμεταφραστικό κομμάτι της διαδικασίας, δηλαδή στο να μην περνάει ο μεταφραστής στην μετάφραση αν δεν έχει διαβάσει πάρα πολλές φορές το πρωτότυπο ώστε να μπορέσει να αποδοθεί σωστά το νόημα του πρωτοτύπου στη μετάφραση.

Μεταφραστική ατμόσφαιρα

- Ο μεταφραστής ως άτομο αναπτύσσει συναισθήματα κατά την ανάγνωση κειμένων. Δεν είναι το ίδιο γεμάτο με συναισθήματα και ποιητική λειτουργία το να μεταφράζουμε ένα κείμενο αντιπραθητικής ανάλυσης ελληνικών-ιταλικών με το να μεταφράζουμε ένα ποίημα.
- Τα κείμενα έχουν μία αφήγηση και από πίσω από την επιφάνειά τους υπάρχει μια ατμόσφαιρα, φαινόμενο που αναμένεται, λάθος αντίληψη, πως συναντάται κυρίως σε λογοτεχνικά κείμενα.

Δήλωση μετάφρασης

- Η ποιητική της μετάφρασης απαιτεί εκ μέρους του μεταφραστή την μετατροπή του σε αρχιτέκτονα. Θα πρέπει να πάρει τα συστατικά του πρωτότυπου και να τα τοποθετήσει στη μετάφραση. Στη συνέχεια, θα πρέπει να τοποθετήσει και ό,τι άλλο κρύβεται, πίσω από τις λέξεις, το οποίο ο ίδιος αντιλαμβάνεται. Θέλουμε δηλαδή τόσο φαινομενολογικά όσο και στα φαινόμενα τα πραγματικά, η μετάφραση να ακολουθεί το πρωτότυπο.
- Στη μετάφραση αναγκαστικά υποσχόμαστε περισσότερα απ' όσα γνωρίζουμε. Μέσα από τα λάθη που γίνονται, θα φανεί μέχρι που μπορούμε να φτάσουμε. Ο μεταφραστής αξιολογείται μέσα από τα λάθη του, τις μεταφραστικές του δηλαδή δηλώσεις.

Εντοπισμός «Οδηγίας χρήσης»

- Ο μεταφραστής θα πρέπει να εντοπίζει αυτό που στη σημειωτική ονομάζεται «οδηγία χρήσης», δηλαδή εκεί που θέλει να μας πάει ο δημιουργός ενός κειμένου, ενός εξώφυλλου, ενός ποιήματος. Να μπορεί δηλαδή με τη μετάφραση, ο μεταφραστής να οδηγήσει τον αναγνώστη στο σημείο που θα ήθελε και ο συγγραφέας του πρωτότυπου.
- Σε κάθε κείμενο, η «οδηγία χρήσης» πρέπει να εντοπίζεται πριν μεταφραστεί, με πολύ προσοχή. Το συναίσθημα του μεταφραστή όπως διαμορφώνεται από το πρωτότυπο, επηρεάζει στο να γίνει καλύτερη ή χειρότερη η μετάφραση.

Φαινόμενα και φαίνεσθαι

- Στις μεταφράσεις υπάρχουν πρόσωπα με σημασία και αντικείμενα με σημασία. Φαινόμενα, φαίνεσθαι, οσμές, οδηγίες χρήσεις, πρόσωπα, αντικείμενα με σημασία, αποτελούν τους μηχανισμούς που μας δίνουν το ύφος, την ατμόσφαιρα, την ποιητική των κειμένων. Πάνω στους μηχανισμούς του πρωτότυπου που δημιούργησε ο συγγραφέας και ανέγνωσε ο μεταφραστής ως αναγνώστης, οικοδομείται η μετάφραση, ένα άλλο κείμενο, ένας άλλος κόσμος.

Αποδοχή μετάφρασης από τρίτους

- Το πρωτότυπο κείμενο, αρχικά το αποδέχεται ο μεταφραστής και αφού τύχει της αποδοχής του, το ερμηνεύει και το στέλνει σε άλλους αποδέκτες. Δηλαδή, σε μία τρίτη ομάδα αποδεκτών, σ' αυτούς που παραλαμβάνουν τη μετάφραση η οποία ανάλογα με την ποιότητά της, δημιουργεί συναισθήματα αποδοχής.

Ακρόαση και αποδοχή μετάφρασης

- Όταν ένα πρωτότυπο διαβάζεται καλά, σημαίνει ότι είναι κατανοητό. Στα μη κατανοητά σημεία η ανάγνωση διαφοροποιείται. Το πρωτότυπο πρέπει να διαβάζεται πολλές φορές. Ακόμα περισσότερες η μετάφραση.
 - Εάν η μετάφραση ηχεί ανοικεία στα αυτιά του μεταφραστή ή ενός τρίτου, καλύτερα έμπιστου του αναγνώστη, σημαίνει ότι υπάρχουν λάθη.
 - Χρειάζεται σε κάθε μεταφραστή ένας έμπιστος αναγνώστης του, ο οποίος ακούει ή αναγιγνώσκει ό,τι έχει γραφεί.
 - Η μετάφραση υπάρχει στον πραγματικό κόσμο όταν είναι αποδεκτή από τη γλωσσική και πολιτισμική κοινότητα στόχο. Αυτός που θα ακούσει ή θα αναγνώσει τη μετάφραση θα πρέπει να μπορεί να βρει νόημα και μορφές αποδεκτές στην ελληνική γλωσσική και πολιτισμική κοινότητα.

Χειραγώγηση αναγνώστη από μεταφραστή

- Τα κείμενα είναι γραμμένα για να χειραγωγήσουν τον αναγνώστη. Η χειραγώγηση δεν είναι κατ' ανάγκη αρνητική. Χειραγώγηση είναι το σημείο αυτό που θέλει να οδηγήσει ο συγγραφέας τους αναγνώστες του.
- Για να μπορέσει ο μεταφραστής να εντοπίσει τους μηχανισμούς χειραγώγησης στο πρωτότυπο ώστε να τους αποδώσει στη μετάφραση απαιτείται άσκηση.

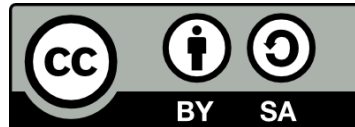
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κασάπη Ελένη.
«Αξιολόγηση μεταφράσεων ιταλικής – ελληνικής γλώσσας. Σημειωτική
ανάγνωση εικόνων του κόσμου.». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2015. Διαθέσιμο
από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS234>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Μιλτιάδης Χατζής
Θεσσαλονίκη, Μάρτιος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

